

Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας
και βιβλιοθήκες
Περιορισμοί και Τεχνολογικά
Μέτρα Προστασίας

Μαρία-Δάφνη Παπαδοπούλου,
Δρ.Ν., LL.M.

Δικηγόρος – Επιστημονικός Συνεργάτης
Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας

mdpap@DIKHGOROS.gr

Πνευματική Ιδιοκτησία +
Βιβλιοθήκες =

Αρμονική Συνύπαρξη;

Πνευματική ιδιοκτησία=

Το δικαίωμα του δημιουργού
ενός πνευματικού έργου πάνω
σε αυτό

Πνευματική Ιδιοκτησία

- Περιουσιανό δικαίωμα=
Δικαίωμα
- 1. να το αναπαράγει
- 2. να το διασιευάζει
- 3. να το τροποποιεί
- 4. να το εκμισθώνει
- 5. να προβαίνει σε δημόσιο δανεισμό
- 6. να το μεταδίδει
- 7. να το παρουσιάζει στο κοινό
- κ.α. ...

- Ηθικό δικαίωμα=
Δικαίωμα
- 1. να το δημοσιεύει
- 2. να αναγνωρίζεται ως ο δημιουργός του
- 3. να μην τροποποιείται το έργο του
- κ.α.

Η ισορροπία μεταξύ

- αφενός των συμφερόντων των δικαιούχων της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων να ανταμείβονται για την πολιτιστική τους εισφορά και τη δημιουργικότητά τους και

- αφετέρου των συμφερόντων των χρηστών να αποκτούν πρόσβαση σε υλικό που προστατεύεται από την πνευματική ιδιοκτησία

παραδοσιακά αποτελούσε έναν από
τους βασικούς σκοπούς του δικαίου
της πνευματικής ιδιοκτησίας

Περιορισμοί (ή εξαιρέσεις) του περιουσιακού δικαιώματος

- Πρώτο ιστορικό νομοθετικό παράδειγμα
1710 English statute of Anne

1. Χρονικοί περιορισμοί

- Διάρκεια προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας:
70 χρόνια μετά το θάνατο του δημιουργού
- Για ορισμένες κατηγορίες έργων ειδική διάρκεια προστασίας
- Ιδιόρρυθμο διαρκές δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας

2. Περιορισμοί από το προστατευτέο αντικείμενο από την πνευματική ιδιοκτησία

■ Δεν προστατεύονται

1. Οι ιδέες
2. Τα μη πρωτότυπα έργα
3. Οι νόμοι, οι δικαστικές αποφάσεις και τα διοικητικά έγγραφα
4. Οι ειφράσεις της λαϊκής παράδοσης
5. Οι ειδήσεις και τα απλά γεγονότα
6. Οι διαδικασίες και οι μέθοδοι λειτουργίας
7. Οι μαθηματικές έννοιες αυτές καθαυτές και φυσικά
8. Τα έργα των οποίων η προστασία της διάρκειας της πνευματικής ιδιοκτησίας έχει λήξει

«Ορφανά» έργα

- Έργα των οποίων ο δημιουργός ή ο δικαιούχος τους δεν μπορεί είτε να ταυτοποιηθεί είτε να εντοπισθεί από κάποιον που θέλει να κάνει χρήση του έργου με τέτοιο τρόπο που να χρειάζεται την έγκριση του δημιουργού ή του δικαιούχου.

Η Επιτροπή Εμπειρογνομόνων για τις Ευρωπαϊκές Ψηφιακές Βιβλιοθήκες πρότεινε κάποιες βασικές κοινές αρχές για την αντιμετώπιση των «ορφανών» έργων:

- 1. Όλα τα έργα μπορεί να είναι «ορφανά» .
- 2. Πρέπει να υπάρχει μια επιμελής έρευνα πριν από τη χρήση των έργων αυτών.
- 3. Υπάρχει η δυνατότητα της υπαναχώρησης, αν εμφανισθεί ο δικαιούχος.
- 4. Υπάρχει η δυνατότητα και της εμπορικής χρήσης των έργων αυτών.
- 5. Προβλέπεται αποζημίωση, αν ο δικαιούχος εμφανισθεί.
- 6. Προβλέπεται ένα ειδικό καθεστώς μεταχείρισης σε πολιτιστικά, κοινωφελή ιδρύματα.

3. Περιορισμοί σχετιζόμενοι με τη λειτουργία των βιβλιοθηκών

α. Περιορισμός της
αναπαραγωγής για ιδιωτική
χρήση - α. 18 ν. 2121/1993

Φωτοτυπική αναπαραγωγή από χρήστες της βιβλιοθήκης.

Για να είναι νόμιμη και εντός των ορίων του α. 18 πρέπει:

- να γίνεται για ιδιωτική χρήση
- να μην εμποδίζεται η κανονική εκμετάλλευση του έργου και να μη βλάπτονται τα συμφέροντα των δημιουργών
- να πρόκειται για ένα νομίμως δημοσιευμένο έργο
- να προβαίνει στην αναπαραγωγή ο ίδιος ο χρήστης για την ιδιωτική χρήση του οποίου προορίζεται το αντίγραφο

Καταβολή εύλογης αμοιβής

Μη ύπαρξη ευθύνης της βιβλιοθήκης

β. Αναπαραγωγή από βιβλιοθήκες και αρχεία – α. 22 ν. 2121/1993

- *«Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή,*
- *η αναπαραγωγή ενός πρόσθετου αντιτύπου από μη κερδοσκοπικές βιβλιοθήκες ή αρχεία, που έχουν αντίτυπο του έργου στη μόνιμη συλλογή τους,*
- *προκειμένου να διατηρήσουν το αντίτυπο αυτό ή να το μεταβιβάσουν σε άλλη, μη κερδοσκοπική, βιβλιοθήκη ή αρχείο.*
- *Η αναπαραγωγή επιτρέπεται μόνο αν είναι αδύνατη η προμήθεια ενός τέτοιου αντιτύπου από την αγορά σε σύντομο χρόνο και με εύλογους όρους».*

γ. Αναπαραγωγή για διδασκαλία – α. 21 ν. 2121/1993

- *«Επιτρέπεται χωρίς άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή*
- *η αναπαραγωγή άρθρων νομίμως δημοσιευμένων σε εφημερίδα ή σε περιοδικό, σύντομων αποσπασμάτων έργων ή τμημάτων σύντομου έργου ή έργου των εικαστικών τεχνών νομίμως δημοσιευμένου,*
- *εφόσον γίνεται αποκλειστικά για τη διδασκαλία ή τις εξετάσεις σε εκπαιδευτικό ίδρυμα,*
- *στο μέτρο που δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο σκοπό, είναι σύμφωνη με τα χρηστά ήθη και δεν εμποδίζει την κανονική εκμετάλλευση.*
- *Η αναπαραγωγή θα πρέπει να συνοδεύεται από την ένδειξη της πηγής και των ονομάτων του δημιουργού και του εκδότη, εφόσον εμφανίζονται στην πηγή».*

δ. Αναπαραγωγή κινηματογραφικών έργων – α. 23 ν. 2121/1993

- «Επιτρέπεται χωρίς άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή,
- με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού,
- ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου Κινηματογραφίας,
- η αναπαραγωγή κινηματογραφικής ταινίας
- με σκοπό τη διατήρησή της στο Εθνικό Κινηματογραφικό Αρχείο,
- όταν ο δικαιούχος της πνευματικής ιδιοκτησίας αρνιέται καταχρηστικά να την επιτρέψει την αναπαραγωγή
- και εφόσον πρόκειται για έργο ιδιαίτερης καλλιτεχνικής αξίας».

Τεχνολογικά μέτρα προστασίας

- μηχανισμοί που βασίζονται στο λογισμικό και περιορίζουν την πρόσβαση και τη χρήση των έργων άρα προστατεύουν τα έργα πνευματικής ιδιοκτησίας
- αλλά και λειτουργούν ως τροχοπέδη συχνά στην εφαρμογή των νόμιμων περιορισμών

Νομοθετική λύση = α. 66Α παρ. 5 ν. 2121/1993

- η λήψη τεχνολογικών μέτρων όπως και η έννομη προστασία κατά της εξουδετέρωσης αυτών δεν θίγει την υποχρέωση των δικαιούχων να παρέχουν στους επωφελούμενους από τις συγκεκριμένες εξαιρέσεις τα μέσα, προκειμένου αυτοί να επωφεληθούν από τις εν λόγω εξαιρέσεις στον αναγκαίο βαθμό, εφόσον έχουν εις του νόμου πρόσβαση στο προστατευόμενο έργο ή αντικείμενο.

α. 66Α παρ. 5 ν. 2121/1993

- Εάν οι δικαιούχοι δεν λάβουν ειούσια μέτρα, στα οποία συμπεριλαμβάνονται και οι συμφωνίες μεταξύ δικαιούχων και τρίτων που επωφελούνται από τις εξαιρέσεις, τόσο οι δικαιούχοι όσο και οι τρίτοι που επωφελούνται από τις συγκεκριμένες εξαιρέσεις ζητούν τη συνδρομή ενός ή περισσότερων μεσολαβητών που επιλέγονται από πίνακα μεσολαβητών, τον οποίο καταρτίζει ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας.

α. 66Α παρ. 5 ν. 2121/1993

- Οι μεσολαβητές υποβάλλουν προτάσεις προς τα ενδιαφερόμενα μέρη. Θεωρείται ότι όλα τα μέρη αποδέχονται την πρόταση αυτή, εάν κανένα από αυτά δεν προβάλλει αντίρρηση μέσα σε προθεσμία ενός μηνός από την κοινοποίηση της πρότασης. Στην αντίθετη περίπτωση η διαφορά επιλύεται από το Εφετείο Αθηνών, το οποίο διάζει σε πρώτο και τελευταίο βαθμό.

α. 66Α παρ. 5 ν. 2121/1993

- Οι ρυθμίσεις αυτές δεν εφαρμόζονται σε έργα ή άλλα προστατευόμενα αντικείμενα που διατίθενται στο κοινό βάσει όρων που έχουν συμφωνηθεί συμβατικά, κατά τρόπο ώστε το κοινό να έχει πρόσβαση σε αυτά όπου και όταν θέλει.

Ποιά είναι η φύση των περιορισμών;

- Ελληνική θεωρία:

Διατάξεις αναγκαστικού δικαίου;

Αλλοδαπή νομολογία

- Η ιδιωτική αναπαραγωγή είναι μια εξαίρεση στο δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας και δεν στοιχειοθετεί αγώγιμο δικαίωμα.

CA de Bruxelles 9.9.2005 *Test Achats v EMI Recorded Music Belgium et all*, 2004/AR/1649.

- Το Γαλλικό Ανώτατο Δικαστήριο επικαλέστηκε το τεστ των τριών σταδίων και υποστήριξε ότι ο περιορισμός δεν μπορεί να λειτουργήσει στην περίπτωση που εμποδίζει την κανονική εκμετάλλευση του έργου.

Cour de Cassation 28.2.2006 *Studio Canal et al. v. S. Perquin and Union Federle des consommateurs Que choisir. Mulholland Drive*

Εν κατακλείδει

- Το ασυμβίβαστο μεταξύ της βιβλιοθήκης και του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας δεν είναι τόσο αγεφύρωτο, όσο τουλάχιστον αρχικά φαίνεται.

Σας ευχαριστώ για την
προσοχή σας!